

ISZÁNTÓ

ELŐFIZETÉSI ÁRA

A kiadóhivatalban átvéve:
Egész évre 10 k.
Negyedévre 4 ..
Helyben mához hordva:
Egész évre 20 kor.
Negyedévre 5 ..
Válóra postán szállítva:
Egész évre 24 kor.
Negyedévre 6 ..
Egyes szám ára 6 fillér.

Politikai
napilap

Megjelenik minden nap, a hétfő és
Ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Szilágyi Dezső-u. 8.

A szerkesztőség kéziratok vissza-
adására vagy megőrzésére nem
vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadó-
hivatalhoz intézendők.

XXI. évfolyam 204. szám. Nagyvárad. Szerda 1915 szeptember 8.

Az oroszok veresége Ratzivilovnál.

Budapest, szeptember 7. (Hivatalos.)

Orosz hadszíntér.

Böhm-Ermolli lovassági tábornok hadserege tegnap az ellenséget Oskamiennél és Ratzivilovnál megverte. A hadsereg a 40 km. széles egész arcvonalon támadta az erősen elsáncolt ellenséget és kézi tusáig menő heves harcokban elragadta tőle a Podkamien kastélyt, a Brodytól délkeletre levő emeletszerűen erősített Makutra magaslatot a Ratzivilov melletti állásokat és számos más makacsul védett támpontot. A csata egyes pontokon egészen a tegnap reggeli órákig tartott. Az ellenség, amelyet mindenütt megvertünk, helyenként futva menekült a harc térről. Csapatunk üldözik. Tegnap estig több mint 3000 foglyot szállítottak be.

Keletgaliciában Bothmer gróf tábornok hadseregének erős ellenséges előretöréseket kellett kivédenie, míg Pflanzler Baltin báró tábornok harcával szemben az orosz támadások alább hagytak.

A besszarábiai határon az ellenség meglehetősen távoli állásaiba vonult vissza. Novosielicánál egy orosz üteg román területen levő tanyát bombázott. Volchiniában a nap aránylag nyugodtan telt el. A Jasiolda mentén csapatunk újabb helyi sikereket ért el.

Visszavert olasz támadások.

Olasz hadszíntér.

Budapest, szeptember 7. (Hivatalos.)

A Kreisbergsattel vidékén az ellenség részünkről várt vállalkozása nem maradt el. Tegnap reggel különböző olasz dandárokhoz tartozó mintegy 5 zászlóalj támadást indított a Burgstahl és a Pfannspitze közti hegy állásaink ellen. Ezen támadást mindenütt véresen visszavertük, az ellenség legalább 1000 embert vesztett. Egyébként a távoli határterületen különösen a dolonut harc vonalon és a Lavarone volgariai szakaszon a szokásos ágyuharc folyt.

Az ellenséges tüzérségnek igen kedvelt céljai az alpesi egyesületi menedékházak. Ilyen fajta tevékenységnek esett áldozatul tegnap az Adanelló területen a Mandrón menedékház is.

A karinthiai és a tenger menti arcvonalon nem történt jelentősebb csemeny. Höfer. (Min. eln. sajtóosztály.)

A dumaképviselők nem kapnak kegyelmet.

Budapest, szept. 7. (Saját tud.) A pétervári távirati ügynökség jelentése szerint a száműzésre elítélt öt dumaképviselő kegyelmi kérvényét elutasították.

Az antant letett a Balkán megnyerésének reményéről.

Budapest, szeptember 7. (Saját tud.) A Times jelenti: Szófia értesülések szerint az antant végleg letett azon szándékáról, hogy újabb jegyzéket küldjön Bukarestbe, Nisbe és Athénbe.

Offenziva Olaszország ellen.

Lugano, szept. 7. Amíg a háboru elején Olaszország a háboru céljával a föl nem szabadított olasz testvérek felszabadítását, továbbá az osztrák határvidéknek az Etsch völgyétől egészen Dalmáciáig terjedő részének meghódítását tűzte ki, most már valamivel szerényebbek lettek az olaszok és már csak arról beszélnek, hogy miképpen lehetne megakadályozni az osztrák-magyar csapatoknak Felső Olaszországba való benyomulását. A Corriere della Sera például így ír:

Az osztrákok, hogy Trentinót megtarthassák, az Etsch-völgy és a Sugana völgy között az erődítések egész sorozatát állították föl. Ausztria arra is számított, hogy ezeknek a védműveknek az oltalma alatt egy hadsereget gyűjt össze, amely az alkalmas pillanatban elárastja a velencei síkságot. Csak a mi gyors betörésünk az osztrák határra akadályozta meg az ellenséget abban, hogy támadó tervét meg is valósítsa.

A Corriere aztán megjegyzi, hogy az olaszok sikere dacára is az ellenség még tartja állásait, melyek elfoglalása nagy türelmet kíván.

A pápa hivatalos lapja a német-amerikai konfliktusról.

Lugano, szeptember 7. Az Osservatore Romano nem közölte azt a hírt, hogy a pápa levelet küldött Wilson elnöknek, de közölte azt a jelentést, hogy Gibbons bíbornok beszélgetést folytatott Wilson elnökkel. Az Osservatore Romano a pápa első enciklájának néhány mondatának idézése után az elégtétel érzésével állapítja meg, hogy Németország és az Egyesült Államok a pápa szellemében szerencsésen megoldották súlyos, fenyegető konfliktusukat. Ezzel kapcsolatban az Osservatore Romano megjegyzi, hogy ezt a megállapítást két nappal előbb az olasz cenzura letiltotta.

A cár nem a frontra ment.

Budapest, szept. 7. (Saját tud.) Pétervárról jelentik:

Jól értesült oldalról azt állítják, hogy a cárnak a harcra való állítólagos elutazása csak költött hír, amely a rezidenciának elköltözését van hivatva leplezni.

Visszavert orosz ellentámadások.

Budapest, augusztus 7. A sajtóhadiszállásról jelentik: A besszarábiai határon és a Szereth-folyó mentén heves orosz támadásokat vertünk vissza, miközben közeli harcokra került a dolog.

A bulgár-török megegyezés.

Budapest, szeptember 7. (Saját tudósítónktól.) Szófiából jelentik: A bulgár-török megegyezés létrejött és a bulgár megbízottak elutaztak azokra a török területekre, amelyeket Törökország átenged Bulgáriának, hogy előkészítsék az átadás munkálatait. Bulgária nem kötelezte magát közbelépésre, de ha bekövetkeznek azok a körülmények, amelyek Bulgáriát nemzeti ideáljainak védelmére haragra kényszerítik, nem is kérdéses, hogy Bulgária mely részen vesz részt a háboruban.

Görögország nem áll Szerbia mellé.

Budapest, szeptember 7. (Saját tud.) Milánóból jelentik: A *Corriere della Sera* szerint Venizelosz görög miniszterelnök kijelentette, hogy a Szerbia ellen irányított német és osztrák-magyar támadásokat Görögország nem tekintheti casus foederisnek s még ez esetben sem lép ki semlegességéből.

Az orosz hadsereg megáll.

Kopenhága, szeptember 7. Pétervári táviratok jelentik Londonba, hogy vezető katonai körök kijelentése szerint az orosz hadsereg visszavonulása közben most olyan vonalra jutott, amelyen meg kell állania. Az orosz tábornokok így mondják, észrevették a német offenzíva szemmel látható ullaanyulását, a mi kivált a természeti akadályokra vezethető vissza, amelyeket a németeknek előrenyomulásuk folytatásával le kell küzdeniök.

Oroszország cselekvésre akarja bírni Angliát.

Pétervár, szeptember 7. Augusztus 31 én Carskojeszeloban a cár dolgozószobájában két óra hosszat tartó tanácskozás volt arról, milyen módon és eszközökkel lehetne Angliát erélyes cselekvésre kényszeríteni. Ez alkalommal szóba került Pétervár fenyegetett helyzete is.

Szerbia a döntés előtt.

Szófia, szeptember 7. Nisből jelentik: A négyes-szövetség követéinek kollektív fellépése Pasicsnál fejvesztett kapkodást idézett elő. A kormány tagjait nyomban tanácskozásra hívták össze, amelynek befejeztével Pasics automobilon Kragujevába ment a trónörökshöz. Sándor trónörökös a hadügyminisztert és Putnik vajdát is belevonta a tanácskozásokba. Az értekezés éjfélutánig el tartott, amikor Pasics és a hadügyminiszter visszatértek Nisba. Reggel Pasics magához kérte az entente követéit és közölte velük, hogy a szerb kormánynak nincs módjában a bulgár követelések teljesítése tekintetében a részletekre is kiterjedő választ adni mindaddig, míg a szkupstina erre vonatkozólag utasításokat nem adott.

A követek, különösen Trubeckoj herceg, figyelmeztették Pasicsot arra, hogy Bulgára semmiesetre sem lesz hajlandó szeptember 27-ig, amikor a szkupstina újra összeül, várni Szerbia válaszára és a szerb kormány rendkívül súlyos és könnyen végzetessé válható helyzetbe kergeti szövetségeseit és folytonos halasztással a Dardanellakéi kimenetelét teljesen kétségessé teszi. Ha Pasics nem gondoskodik arról, hogy a kérdés mielőbb kielégítő elintézését nyerjen,

a szövetségeseik további támogatásukat kénytelenek lesznek Szerbiától megvonni. Pasics halasztást kért délutánig, hogy a kabinet tagjaival érintkezésbe léphessen.

A követek délután ismét megjelentek Pasicsnál, aki közölte, hogy a kormány nem várja be szeptember 27-ét, hanem még a jövő héten össze fogják hívni a szkupstinát, hogy a bulgár követelések tárgyában végleges határozatot hozzon.

Szófiai mértékadó körök Pasics ezen közlésében nyílt beismerését látják annak, hogy a szkupstina bizalmi szavazata és a kormánynak a bulgár követelésekre vonatkozólag adott utasítása csak taktikai fogás volt és arra szolgált, hogy az ügyet kihuzza mindaddig, míg a szerb hadvezetőség a bulgár határ megerősítésével el nem készült. A legközelebbi napok fejleményeit lázas izgalommal várják.

Románia nem mer ellenünk támadni.

Budapest, szeptember 7. A *Frankfurter Zeitung* jelenti, hogy Románia az ántánt legutóbbi felszólítását a beavatkozásra visszautasította azáltal, hogy a magyar határ erősítések igen erősek, annyira, hogy az offenzíva szinte lehetetlen, míg Románia nyitott ország.

Romániai hadisegély bélyegei.

Bukarest, szept. 7. A postafőigazgatóság elhatározta, hogy minden táviratnál tíz filléres hadisegélyző bélyegadót kell leróni. A trafikok a távirati lapokat e nélkül nem adhatják el. (Pol. Hir.)

Román gabonabőség.

Szófia, szeptember 7. A dobrudzsai Dobriestől érkező távirat szerint az ottani gazda-lakosság helyzete kétségbeesítő. A betakarított gabonát mindenütt 10, sőt sok helyen 8-9 frankért kínálják métermázsánként és még ezen az áron se tudják a termést értékesíteni. A bulgár Dobrudzsa bizottság a szófiai bankokkal tárgyal, hogy a dobrudzsai bulgár lakosság érdekében valamilyen megoldást találjanak.

Jenő főherceg a tiroli csapatok között.

Budapest, szeptember 7. (Saját tudósítónktól.) Trientből jelentik: Jenő főherceg vezérezredes beutazta a tiroli frontot, felkereste, megdicsérte és ki-tüntetette a legelső vonalban levő csapatokat.

A román tartalékosok behívása.

Budapest, szeptember 7. (Saját tudósítónktól.) Züriehből jelentik: A Svájcban tartózkodó összes román tartalékosok behívási parancsot kaptak.

Meghiusult francia támadások

Berlin, szeptember 7. A nagy főhadiszállás jelenti:

Nyugati hadszintér.

Dixmuidentől északra egy ellenséges árok ellen intézett eredményes aknatámadás alkalmával néhány belgát elfogtunk és 1 gépfegyvert zsákmányoltunk.

Souchechtől északra visszautasítottuk az ellenségek egy gyenge kézi gránát támadását. A franciáknak egy előretörése Zonderschnál a Vogézekben, meghiusult. Élénkebb tüzéségi harcok fejlődtek a Schampagneban valamint a Maas és a Momzl között. Ellenséges repülőknak Lehtpervelde ellen (Ronlertől északra nyugati Handriában) intézett támadása alkalmával 7 belga polgár meghalt, 2 súlyosan megsebesült.

Német hadirepülők Kappl felett (Stapavoldtól délkeletre) egy ellenséges repülőgépet lelőttek. A bentülők meghaltak.

Újabb orosz vereségek.

Keleti hadszintér.

Hindenburg tábornagy hadesoportja.

Tegnap Daudsewas felé (Friedrichstádtól délkeletre) előretörő lovasság 790 oroszot elfogott és 5 gépfegyvert zsákmányolt. Grodnótól keletre és délkeletre az ellenség a Skiedeltől nyugatra eső területtől Wolkowitzig szembefordult csapatainkkal. Csapatunk makacs küzdelem közben a Piza és a Botra szakaszon keresztül előnyomulóban vannak.

A Nyemen és Wolkovitz között Gallvitz tábornok hadserege egyes helyeken éjjeli rajtaütéssel hatalmába kerítette a Rozana szakasz keleti partját, amely alkalommal több mint 1000 foglyot ejtett.

Lipót bajor herceg tábornagy hadesoportja.

Az ellenség Volko vitztól délkeletre is a Grotánától délre eső területig (Slomnistói 40 km-re délnyugatra) újra felveszi a küzdelmet.

A hadesoport támadása előre halad.

Mackensen tábornagy hadesoportja.

Az ellenséget Chomsk és Drohicin melletti állásaiból kivetettük.

Délkeleti hadszintér.

A harc a Szereth-szakaszon tovább tart. (A legfőbb hadvezetőség.)

A monfalconei hősök.

Elpusztított olasz zászlóaljok.

A múlt hónapban, augusztus 10 én véres harc volt az Isonzó mellett, mely reánk nézve fényes diadallal végződött.

A Hőfer jelentés 2 tisztet és 80 embert jelzett fogolyként. A hareról egy, a harc ténen küzdő biharmegyei hadapród, **B. M.**, most igen érdekes dolgokról ad nekünk tudósítást. **B. M.** a debreceni 3 ik honvédegyalozezreddel ment le az olasz harctérre. Ebben az ezredben igen sok biharmegyei katona is harcol és ezért közeiről érdekel bennünket a dolog. A tudósítást eredetiben közöljük az alábbi egész terjedelmében:

Gyönyörű dolgot vitt véghez az Isonzó mellett a 3 ik népfelkelő gyalozezred egy zászlóalja, melynek legénysége és tisztikara nagyrészt biharmegyei.

A 3-ik népfelkelő gyalozezred 2 zászlóalja már július 28-ika óta áll harcban M. T. és I. község között lévő két magaslaton. A zászlóalj parancsnoka akkor *Szlányi* István alezredes volt, akit az egész nagyváradi társadalom ismer és szívesen emlékszik vissza a kedves katonatisztre. A harctéren is talpig gavallér uriember és kitűnő katona. Ezen a harctéren van *Örley Arthur*, *Tátray Kálmán* margittai vezető járásbíró, *Balassa József* sárrétudvari másodjegyző és *Hajdumegyéből dr. Olesváry, Rasó, Széll, Hoffmann, Szendrey* főhadnagyok, *Kovács* hadnagy, *Zsáry, Némethy, Haszner, Kanabé, Beóthy Miklós* zászlósok.

Augusztus 10-ére virradó éjjelen a magaslaton *Tátray* főhadnagy százada volt az első a rajvonalba és leste az olaszokat. Az éjjel nyugodtan telt el. Az olaszok jól viselték magukat. Már azt hittük, semmi sem fog történni, mikor reggel 6 órakor egy 28-as gránát óriási döbbenettel esett állásaink elé. Ettől kezdve hullott a nehéz gránát, mint a záporosó. Öt perc alatt 100 ilyen lövést számoltunk meg. — *Szlányi* zászlóalparancsnok erre elrendelte az összes századoknak a rajvonalba felvonulását. Ez megtörténvén, az öreg népfelkelők elfoglalták helyeiket és vártak.

Az ellenség szórta a gránátot borzalmas mennyiségben. A sziklák megrepedtek és zubogva hullottak alá, eltemetéssel fenyegetve mindenkit. A fedezékeket kilőtték előlünk, bizony nem egyszer járt közel hozzánk a katonasors. Ezek dacára a bihari, békési és hajdumegyei népfelkelők remegés és félelem nélkül állták helyüket s várták a cselekvés pillanatát. Tüzérségünk állandóan igyekezett enyhíteni helyzetünket, de akkor még nem érkezett el az 6 feladatuk. Állandó gránáttűzben érkezett el délelőtt 11 óra. Az ellenség borzalmas ágyutüze akkor némileg enyhült s látni lehetett, hogy az ellenséges gyalogság megmozdul *dr. O. R. és S. főhadnagyok* századai irányában. Ebben a pillanatban megszólaltak a mi ágyúink. A poklok minden tüzet ontották az olasz gyalogságra. Az ég elsötétült. Valami 40 ágyú önti a tüzet.

Nem lehet látni semmit, csak hallani az olaszok borzalmas ordítását, amint újabb és

újabb tömegeket vetnek a harcba... Végre egy részük eléri a drótsövényt.

Most felejthetetlen pillanatok következtek.

Az izgalomtól, dühtől, a tétlenségre kár hoztatott, harci vágytól felhevült népfelkelőink kiöntik keservüket, gyűlöletüket és olyan hatalmas fegyvertüzet eresztenek az olaszok közé, hogy azt csak látni, de leírni nem lehet. Az ütközet teljesen kifejlődik.

Az Ö. százados és H. főhadnagy parancsnoksága alatt álló géppuskáink is elkezdik hallatni az 6 sajtáságos berregésüket. Ö. százados feláll a fedezék mögül, látcsóval kezében. A hatalmas termetű, kőkeményember úgy áll ott a rettenetes percekben, mint Isten ostora, s félelmet nem ismerve osztogatja parancsait a sivító golyózáporban. A gépek iránya percenkint változik, minden mozdulatok a halál sorozatát jelenti. Az olasz sorok hullanak, mint a kalász. Eközben az ellenséges ágyúk ismét megkezdik idegrázó működésüket. Ez így tart délután 2 óráig. Ekkor a magaslaton lévő századunk, hogy az olaszok oldal támadásától a zászlóaljat megkímélje, visszavonul, mire az olaszok óriási örömmel birtokukba veszik a magaslatot. Korai öröm. *Szlányi* alezredes kiadja az utasításokat az olaszok körülzárására. Megindul újra a küzdelem. Bevonulnak a tartalékok is.

Délután 4 órakor a magaslat alatt hatalmas.

— Hurrá! Előre! kiáltás hallatszik s megindul a robam a magaslat visszavételére, ami azonban nem fejeződik be, mert amint az olaszok a mi egetverő hurrázásunkat meghallják, fegyvereiket eldobálják s fut, aki merre lát. Más részük felemelt kézzel várja be, míg az öreg népfelkelő öreges, de biztos lépéssel felér a magaslatra. 200 olasz, 4 tiszt lesz a foglyuk.

A támadást visszavertük, az ütközet eldőlt. Az olasz tüzérség látva az ütközet szomorú végét, még egy utolsó gránáttüzet bocsát reánk. Este 8 óráig szüntelen ontják gránátjaikat, azonban már ügyet sem vetünk reá. Végül este 8 órakor 14 órai muzsika után minden elesenedül. Beáll a sötétség s megkezdődik a szeretet munkája, a sebesültek és halottak összeszedése.

Ez történt 1915 augusztus 10 én a szép M. T. városka felett. A magyar sereg öreg, 40 éves népfelkelőkből, bihari, hajdumegyei katonákból állott egy zászlóaljjal. Az olaszok bires gránátos ezredének három zászlóaljával, 20—24 éves, fiatal, erős katonákkal küzdött. A magyar zászlóalj vesztett halottakban és sebesültekben 2 tisztet és 80 embert, az olasz zászlóaljak csak foglyokban 4 tisztet és 200 embert veszítettek. Hogy mennyi halottjuk és sebesültjük volt, erre elég annyi, amit maguk a foglyok mondanak, hogy 3 zászlóaljuk ment tönkre.

— Megállj talán — mondják az öreg népfelkelők — elfogy ám a te sok ágyúd s aztán az Ur irgalmazzon bűnös lelkednek, mert mi akkor csak mégis meglátogatjuk Rómában a pápát.

Imádkozzunk a megölt lelkekért.

Nincs az a jégszívű ember, aki ne indulna meg, látva a halál rettenetes diadallát a csatatérré változott világon. S ez a megindulás nem a néma csodálkozás, nem pusztán döbbenet, hanem az erkölcsi lény öntudatos munkája, amely az irgalom és szeretet heroikus tetteit varázsolja elő. Kormány, társadalom, intézmények s egyesek egyaránt kivesszik részüket abból a lélekemelő munkából, melynek célja a nyomort megszüntetni, a könnyűt letörölni, a romokon újat emelni. Gondoskodunk az itthonmaradottak megélhetéséről, pályadíjas munkákban fejtegetjük, miként tud megélhetést biztosító keresethez jutni a rokkant s nagyarányú akciók milliókat gyűjtenek az elesettek özvegyei és árvái részére. Gondoskodunk a hősi halált halt katonák diszsjáról, néha néha pár szál virágról, de nem gondoskodunk az ugyanazoknak *lelkéről!* Ott, ahol az emberi eszközök és földi segélyforrások már kimerülnek, jelentkezik az *Egyház*, hogy a Krisztustól nyert hatalmával fogva segítsen a purgatóriumbeli lelkeken.

Nem új dolog! Az egyház bölcsőjétől kezdve nem feledkezik meg azokról, akik az 6 kebelében hunytak el. Mégis a most uralkodó *XV. Benedek* pápának valami nagyszerű intézkedésével találkozunk e téren.

Tudvalevőleg az általános egyházi törvény az, hogy kivéve a nagy szükség esetét, minden pap naponta csak egy *Szentmisét* mondhat. Eltekintve a karácsonyi kiváltságtól, amikor is a Krisztus hármasszületésének emlékére — mint Isten öröktől született az Atyától — mint ember időben a Szüztől, mint a kegyelmek forrása malsztjai által lelkünkben, minden pap három *Szentmisét* végezhet.

Az egyház csecsemő korában, de meg a középkorban is nagyon sokszor előfordult, hogy a papok naponta is többször is miséztek. Ha a templom nem tudta befogadni egyszerre a híveket, bizonyára nagyon indokolt volt ez. Egyesek jámborsága és buzgalma szintén lehetett jogaim. De amikor a pap miséit egyesek, családok stipendiumaikkal (misepénz) annyira lefoglalták, hogy szinte versengés és civódás támadt a hívek között, hogy ki mondasson misét, sőt ki ki csak a saját céljaira végzett misét akart megjelenni, az egyház előbb részleges zsinatokon — *londoni zsinat* 1022 és 1200 különösen, *rheimsi zsinat* 1282 — majd pápai és püspökei által — *III. Ince, Odo*, párisi püspök stb. végül pedig a *trienti zsinaton* megtiltotta a naponkinti többszöri misézést s behozta a fentebb említett jogszabályt.

Ezen általános törvénnyel szemben *szokásba* jött *Aragóniában*, hogy *halottaknapján* — nov. 2-án a világi papok két, a szerzetes papok pedig három misét mondjanak. — Ez a szokás csakhamar jó talajra talált *Spányországban* és *Portugáliában* is, anélkül azonban, hogy azt pápai jóváhagyás követte volna. De ez sem késett soká. Mer *VI. Ferdinánd* spányol és *V. János* portugál király kérésére *XIV. Benedek* megengedte 1748 augusztus 26-án, hogy az *említett uralkodók birodalmában minden pap három misét mondhasson halottak napján*. Más változtatás nem is történt azóta.

Most azonban a pápa a harctérre fordította tekintetét. Ő, aki trónra lépése első percétől nem szünt meg a háboru zaját csendesíteni, s a békét megteremteni, ha már nem is tudta megszerezni az elesetteknek a *földi békét, a mennyei békét* sietteti számukra. Ha valahol, a csatatéren van igazán szükség a Krisztus engesztelő áldozatára, a hol oly hirtelen a halál, oly kevés az idő a megbánásra, és semmi az elégtételre.

Ezeknek a szegény, purgatóriumbeli lelkeknek a segítése, vigasztalása *XV. Benedek* célja. Azt akarja, hogy ezek a lelkek a szentmiseáldozat és hívek imái által mielőbb nyerjék el az örök dicsőség koroná-

ját. *Meánál több szentmise a tisztítéheya levő lelkekért!!*

Azért ez év augusztus 10 napján: „Incruentum Altaria” kezdetű konstitúciójában az egész keresztény világ összes papjainak megengedte, hogy halottak napján három szentmisét mondhassanak. Ezt az engedélyt pedig azzal a kikötéssel adta, hogy ha valaki azzal él, csak egy miséért fogadhat el misepénzt, a második misét köteles a purgatóriumbeli lelkekért; a harmadikat pedig a pápa szándékára felajánlani.

Ez a pápa nagyszerű rendelkezése! Legnagyobb jótétemény, mit a megholt lelkekkel tehet! Ő maga buzdít, hogy áldozzatunkkal, imáinkkal juttassuk a lelkeket az örök béke honába.

Segítsünk az itthonmaradottakon, sebesülteken, de különösen a szegény lelkien, mert: *szent és üdvös dolog a megholtakért imádkozni, hogy bűneiktől feloldoztassanak.*

Dr G. J.

Nyári közgyűlés ősszel.

A pénteki közgyűlés tárgysorozata.

Nagyvárad város törvényhatósági bizottsága, a zsidó újév miatt nem holnap, csütörtökön, hanem pénteken, szeptember 10 én tartja meg szeptember havi rendes közgyűlését.

A tárgysorozatba alig 15 ügyet vettek fel s ezek között is alig kerül egy pár érdekesebb.

Mivel a választásokból is kifogyott a törvényhatóság, valószínűleg nem is lesz nagy érdeklődés a városatyák részéről.

Hir szerint a polgármester havi jelentésében kiterjeszkedik a villamosmű ügyére is.

Érdekes lesz még a város közlekedési ügyosztály működéséről szóló jelentés, amely statisztikai adatok felsorolásával mutatja be az ügyosztály egy évi működését.

A tárgysorozat többi pontjai rendes folyó ügyek.

Különben a tárgysorozat a következő:

1. A polgármester jelentése az előző havi közigazgatás állapotáról.
2. A tanács a városi közlekedés 1915. évi augusztus 20 ig terjedő idejéről szóló számadását bemutatja.
3. A tanács Weinfeld Bernáttal felvett kisorsozási egészségügyi jegyzőkönyvet jóváhagyás végett beterjeszti.
4. U. annak javaslata Puczován Lajosné által bérelt földeknek Réz Bertalanra leendő átruházása tárgyában.
5. A tanács előterjesztése Szeiler József vízműtelepi főgépész 1000 korona jutalékának folyósítása tárgyában.
6. A közigazgatási bizottság az 1915. év I. feléről a m. kir. Miniszterelnök urhoz intézett félévi jelentését megküldi.
7. Polgármester a pénztárvizsgálatról szóló jegyzőkönyvet beterjeszti.
8. Polgármester előterjesztése az esküdtek lajstromát összeállító bizottsághoz 6 bizalmi férfi kiküldése iránt.
9. Vomácska József nagyvárad lakosnak a községi kötelekbe való felvétel iránti kérelme.
10. Özv. Cservenka Gézájának halotti negyed iránti kérelme.
- 11—15. Fizetési előleg és szabadságidő iránti kérelmek.

Erről a törvényhatósági bizottság tagjait tisztelettel azzal értesitem, hogy a tárgysorozatba felvett ügyek iratai a közgyűlés megelőző napon a főjegyzői hivatalban megtekinthetők.

Nagyvárad, 1915. évi szeptember hó 4. napján.

Lukács Ödön,
főjegyző.

Ora et labora!

— Megnyitó beszéd a nagyvárad premontrai főgimnáziumban az 1915—16-ik iskolaév megnyitójának alkalmán. —

Irta és elmondotta: Szmetka L. Ödön.

II.

Imádkozzál és dolgozzál! Ez volt az én buzdító beszédemnek a mottója s azt hiszem, hogy az első buzdítást, az imára való serkentést már elvégeztem úgy, ahogy azt végeztem az isteni Gondviselés rám bízta és tudnom engedte.

Most már arra kérlek, kedves tanuló ifju, hogy dolgozzál is. Mint minden dolog, bármily kedves, bármily szórakoztató legyen is az, ha megszakítás nélkül és kizárólagosan tölti be egész életünket, lassankint megszokottá, később unottá, legvégül utálatossá válik, úgy az imádkozás sem lehet a földön élő embernek egyedüli rendeltetése, kizárólagos célja. Maga az Isten is két feltételhez kötötte a maga javaiban való részesítésünket: „Ora et labora.” Tehát dolgozzál is, kedves fiam, mert csak így várható, hogy célotdat eléred, melynek munkálására csak erőt adott neked, végzésében csak támogat az égi Jóság, de helyetted semmit sem végez, és ha a neked juttatott talentumot nem használod fel, hanem elásod, hát akkor keserűen megbüntet. Megbüntet azzal, hogy lelkiismereti furdalásokat érzel, amik megromtják nyugalmodat, izetlenné teszik ételedet, marólgá válnak, itatod és a kétségbeesés szélére hajtják vergődő lelkedet. Az élet derűs napját eltakaró árnyékokat pedig nagyon könnyen elűzheted, ha dolgozol, ha iparkodol, ha a részedre juttatott talentumokat okos beosztással gyümölcsözteted.

Munkád végzésében nem vagy magadra; hiszen támogatnak ebben jó szüleid, kik minden eszközt megadnak neked arra, hogy gond nélkül végezhess feladatodat; melletted vannak tanáraid, kik elhárítják utadból a gyenge erőidhez mérten megoldhatatlannak látszó nehézségeket; utadnak irányt megszabják az iskola törvényei és az utad sötétebb szakaszain rád leselkedő ellenséges áramlatoktól megvédenek téged őrizó anyalaid. Ily támogatás, ennyi védelem mellett neked egyenesen csak utjaid felé kell törekedned és hinned kell abban, hogy az Isten a te anyalaidnak is megparancsolta, hogy utadról elgördítsék a köveket, nehogy azok lábaidat megsértsék.

Dolgozzál, kedves tanuló ifju; a munkát mi szabjuk ki neked, a te jó, a te igazságos, a te méltányosságot ismerő tanáraid, akiket oktatóidul, nevelőidül rendelt az isteni Gondviselés. Mi nagyon jól tudjuk, hogy hol van van a mérő rud legfelső foka, amellyel az elédbe szabott munkát számokra kijelöljük; de azt is ismerjük, hogy mi az a legalacsonyabb fok, amelyen alulsülyedni a te munkateljesítő képességedet már nem engedhetjük. És amit a mérő rud e két legszűkebb foka között végzel, azt mindig az igazságosság szerető szemével nézzük és értékeljük. Azt is tudjuk, hogy nem mindig fejtheted ki erőidet a te kedved és tehetséged szerint; hiszen te is ember vagy és mint ilyen, te is csak törekszel a tökéletesség felé, de annak legfelső fokára, amelyen csak az Isten áll, te sem juthatsz el soha. Erőid néha-néha lankadnak; téged is bántat a magad és a tied testének-lelkének betegsége s ha ezt a bajodat látjuk, orvosaid leszünk, szerető kézzel nyújtjuk neked a gyógyító orvosságot; csak fogadd el, használdd is azt, még ha izét keserűnek is gondolod.

Dolgozzál, kedves fiam és lelkesedve gondold jól végzett munkádnak igazságosan kiadott bérére. Tudd meg azt, hogy az iskolában jövődöd életed boldogságot rejtő hajlékának rakod le az alapköveit és hidd el azt, hogy mindazt, mit tanulásoddal lelki életednek kincstárába összegyűjtesz, sohasem fogja sem a tolvaj elrabolni, sem a moly megroggni, sem az ellenség felperzselni. Földi kincsek sorsa ez, kiknek birtoklásában soha-

sem lehetünk bizonyosak; de lelkünk kincseit, az iskolában szerzett tudásunkat, az ott megszerződött akaratunkat, a kitartással megedzett és szilárdra tett jellemünket nem rabolhatja el tőlünk semmiféle tolvaj, nem foszthat meg azoktól bármily erős ellenség sem.

Dolgozzál kedvvel, dolgozzál okosan válasszott nemes célokért, de egyre kérlek a célotd megválasztásában ne légy tulon-tul önző. Ne tekintsd pusztán csak a saját énedet érdekmenek arra, hogy annak boldogításáért kell és lehet csak dolgoznod; hiszen vannak még kívülled is olyanok, akiknek boldogítására szintoly magasatos és lelkesítő célja lehet minden munkálkodásodnak, akárcsak a saját jóléted megalapozására fordított fáradozásod. Ha hálás vagy, hát akkor tudhatod, hogy azokért, kiknek Isten után legtöbbször köszönhetsz, mert téged oly nagyon szeretnek és értenek annyi áldozatot hoztak, jóságos szüleidért, az ő javukért is kell valamit tenned; hiszen még ha sokat is tennél, akkor is csak kevés részét tudnád visszatéríteni a szülőktől vett jóknak. Testvéreid, jó rokonaid, barátaid ragaszkodó szeretetének a meghálálására sem elég a pusztán szó, érettük is tenned kell valamit, érettük is kell dolgoznod, hogy a velük szemben fennálló adósságot derék munkáddal törleszthesd.

És ha a magad személyén, családi, rokoni és baráti körödön kívül álló távolabbi, mindezek boldogításánál magasabb ideálokért rajongsz, akkor megmutatom neked a tudományokat, miknek fejlesztésére és az egész emberiség javáért történő gyarapítására az iskolai munkával szerezhetsz magadnak már most kellő készséget és szükséges eszközöket, megmutatom neked a művészeteket, amikkel ha a különböző ágak művelői közé fel tudod magadat küzdeni, nemcsak dicsőséget szerzel a nevednek, hanem élvezed a lelkednek oly gyönyörűségét, aminővel nem ér fel sohasem a másoktól hallott, a mások kezei közül kikerült és az idegen lélekből sarjadzó alkotása akár a zene, akár a festészet, akár a költészet, vagy bármely más irányú művészet mesterművelőinek.

És ha még ezeken túl is szentebb, sokkal magasabb célját keresed munkálkodásodnak, akkor meg ráirányítom kedves ifju a lelki szemedet a mi édes, a mi sokat szenvedett magyar hazánkra, azt már csak elhiszed nekem, hogy e hazának jövő nagyságáért, boldogságáért érdemes is, kell is sokat, igen sokat fáradni, küzdeni, dolgozni; sőt mikor úgy kívánja a haza üdve, még véredet és életedet is áldozni, ha a mindnyájunk közös anyjának hűséges fia és egykor egyik támasza óhajtasz lenni.

Ezekért a jókért imádkozzál, ezekért a most elődbe tárt nemes célokért dolgozzál, kedves tanuló ifju, és hidd el nekem, imáid meghallgatást nyernek ott, ahonnan minden kegyelem forrása fakad és áramlik felénk és hogy minden munkádon Isten bőséges áldása lesz, amint atyai jó szíved kívánom is, hogy legyen mindnyájatok imáin és munkálkodásain!

És most, mielőtt munkára indulnátok, imádkozzatok velem:

„Kérünk, Uram, nagy alázattal, hogy cselekedeteinket lelkesítőleg vezessed és segítő malasztoddal kísérjed; hogy minden imádságunkat és munkálkodásunkat mindig veled kezdhessük és a nevedben kezdeteket áldással végzhessük. Amen!

(Vége.)

* **Zsuzsi kisasszony** a Rákóczy-uton 7. sz. alatt Aszódival szembe. Simor Gyula hangszerkészítőnél, Mikor az est megszélni kezd, Nem én lettem hűtlen hozzád, Te szőke gyermek. Háborus lemez újdonságok. Hangszerek hegedük, gramafonok eladása és javítása olesóárban. Hír különlegességek.

Az inasok vallásos érzülete.

A kereskedelmi miniszter rendelete.

Az utóbbi időben a vallásos érzület annyira meggyengült, hogy az szinte megdöbbentő volt. Iparhatóságaink éppen erre a fontos dologra, mely pedig a jövőben iparos osztály erkölcsi érzületével annyira összefügg, egyáltalán nem fektettek súlyt. Hiába való volt a törvénynek idevonatkozó rendelete és hiába került akármilyen vallásos érzülettel a szülői háztól a gyermek az iparos mellé, ott még az is kiveszett belőle.

Ez a pogány módszer most azután végleg meg fog szünni. Harkányi kereskedelmi miniszter most az összes iparhatóságokhoz rendeletet küldött az iparos tanulók vallásos nevelése dolgában.

A nagy jelentőségű rendelet, mely bár egy kicsit később ugyan, de még most is jobb, mintha végleg elmaradt volna, a következő:

Valamennyi II-od fokú iparhatóságnak.

Több ízben előfordult, hogy a mesterek az 1884. évi XVII. t. o. 62-ik §-ának b) pontjában előírt abbéli kötelezettségüknek, hogy tanoncainak vallásuk ünnepnapjain az isteni tisztelgetést látogatására kellő időt engedjenek és e tekintetben tanoncokra felügyeletet gyakoroljanak, nem tesznek eleget.

Miután súlyt kell helyeznem arra, hogy a tanoncok vallásos érzülete kellő ápolásban részesüljön, felhívom az iparhatóságot, figyelemztessé az összes alantás elsőfokú iparhatóságokat, hogy a mestereket a jelzett törvény szakaszban foglalt kötelezettségük megtartására szorítsák és e tekintetben kellően ellenőrizzék.

Budapest, 1915 szeptember 1.

Harkányi.

A miniszter rendelete tegnap érkezett meg Biharvármegyéhez.

Dagad a Körözs.

Két lovat elragadott az ár. A kocsis megmenekült.

Alig léptünk ki az augusztusból, már is megjelent az ősz szokott rideg, lucskos környezetével. Napok óta folyton sűrű, olmos felhők burkolják be az eget s az eső, a senki előtt sem rokonszenves őszi eső állhatatosan szakad a fellegek csatornájából. Csak néha-néha áll be egy kis szünet a fellegszakadásban.

Nemcsak nálunk, hanem az egész országban nagy az esőzés s ennek következtében a folyók rendkívüli módon megdagadtak. Így a Körözs is. Tegnap már szinte pereről-perere magasabbra emelkedtek a sárgásszöke, piszkos hullámok. Az emberek félig érdeklődve, félig meghökkenve bámulták a dagadó folyót. Azonban nem kell semmi veszélytől sem tartanunk, mert a Körözs-vize még sem emelkedett annyira, hogy kiáradjon. Különben is az esti órákban, mikor már az eső is elhúzódott, észrevehetőleg apadni kezdtek a megdagadt hullámok.

Az áradásnak csupán két lovas esett áldozatul, melyeket a kocsis mosás végett vitt le a Körözsre, míg a kocsis szerencsésen megmenekült.

Turbucz István 18 éves kocsis, aki

László József vízmesternél van alkalmazásban, két lovas szekerevel fuvarozást végzett. Délben aztán úgy esett gondolatába, hogy a szekeret leviszi a Körözsre, mert a fuvarozás közben nagyon becsapta a sár, sárosan pedig nem akart a gazdája elé beállítani. Le is vitte a szekeret az uszodakörülre lejáron. Alig ért azonban a vízbe, a rohanó ár elkapta a szekeret s beleborította a vízbe a lovakkal és a kocsisal együtt. Így vonszolta őket egy darabig, míg a kocsis, Turbucz szerencsésen észbe nem kapott. A parton lehajló fűzfaágakba kapaszkodott s így szerencsésen megmenekült a katasztrófától, csupán egy kis hüléssel fizette meg az akaratán kívüli fürdőzést. A szekeret és a lovakat azonban tovább vonszolták a szárguldó habok, míg feljebb szintén meg nem akadtak a fűzfabokrok között, azonban mire a lovakat kihúzták, azok már régen kileheltek párájukat.

A rendőrség részéről Dienes detektív ment ki a helyszínre s felvitte a városházára a csuromvízes Turbucz Istvánt, aki még mindig fogvacogva beszélt el kellemtelen fürdőzésének történetét.

Katonáinkért.

A Vörös-Kereszt októberi vetítő estéi.

Csak nemrégiben zajlottak le a Vörös-Kereszt lövészárók ünnepségei, melyek látványosságukkal nemesak városunk, de a közeli falvak lakóit is magunkhoz vonzották; s ma már ismét készen a haditerv, hogy megnyissa újból a jótékony s a hazafias áldozatkészség zsilipjeit, a hazánk védelmében vérüket ontó katonáinkért.

S a terv, mit Pally Lajosné urasszony, dr. Fráter Imre törzsorvos és a Vörös-Kereszt többi, névtelen hősei készítették, valóban a legszebb, a legmagasztosabb.

Arról van szó ugyanis, hogy megörökítsék azt a samaritánusi munkát, mit a nemzeti áldozatkészség és önfeláldozás végzett városunkban és megyénkben a Vörös-Kereszt égése alatt, sebesült, beteg katonáink ápolása terén. S bármily nehézségbe ütközött is ez eszme keresztül vitele, a terv ma már mégis a megvalósulás állapotában van.

Bordé Ferenc, a Vörös-Kereszt amatőr fényképésze, már pár nap mulva elkészül azokkal a felvételekkel, melyekből az októberi vetítő-estélyek műsora fog állani. Bemutatják itt a nagyváradit és a környékbéli községek kórházait, üdülőtelepeit, a vasuti nyugvóállomást s az ezekben működő önkéntes ápolónőket, a Tegladi kastélyt, a Félix-fördő kórházait és a Vörös-Kereszt biharmegyei vezetőségét. E képek keretében természetesen föltalálhatók lesznek mindazok, kik e nemes cél szolgálatába szegődtek.

A vetítő-estélyek a jövő hó elején lesznek megtartva a Katholikus Kőr nagytermében. Az előadás címe: *Pro militibus! Katonáinkért!* Az előadáshoz Sas Ede fog prólógust írni, utána egy előjáték következik „A hős haza érkezett” címmel, míg a képeket Horkay Elemér hírlapíró fogja magyarázó ismertetéssel kísélni.

Sorra fel fognak vonulni itt előttünk

mindazok, kik — immár több mint egy esztendeje — végzik odaadó önfeláldozással, fáradhatatlanul nemes munkájukat, háboruban sujtott hőseinkért. S egyuttal örökbecsű bizonyítékai lesznek a képek annak a nagy dicsőségteljes munkának, amit az itthonmaradottak végeztek, — a háború alatt.

HÍREK

* **Kisasszony napja.** Szűz Mária születésének napja van ma. Ezen a napon születet ez a kised, kinek kegyelemteljes eljövételét ezredévek óta hirdették Isten kiválasztottai. A mi Nagyasszonyunk születése napját ünnepli ma az egyház. Ott született a názareti szent házban s szülei: Szent Joákim és Szent Anna adták neki azt a titokteljes nevet, amely nekünk vigasztalónk életben és halálban: a Mária nevet, amely annyit jelent, hogy a tenger csillaga. És valóban a kised azzá lett nekünk, csillagunk az élet tengerén. Reménytadó, irányító vezető csillagunk. A mai ünnep alkalmából az összes templomokban, délelőtt és délután ünnepi istentiszteletek lesznek.

* **Katonai kitüntetések.** A király az ellenséggel szemben vitéz és eredményes magatartása elismerésül Bitschofsky Lajos 70 gy. e. bel. őrnagynak a vaskorona-rend III. osztályát a hadiékítménnyel adományozta. A délyugati haderők parancsnoksága Buchstaber Róbert 4. h. gy. e. bel. tartalékos zászlósna, valamint Stams László szakaszvezetőnek és Illés András huszárnak a 2. h. huszárezredben a II. osztályú ezüst vitézségi érmet és Molnár Gábor 2. h. huszárezredbeli őrmesternek a bronz vitézségi érmet adományozta.

* **Kinevezés a hadseregben.** A király Thuro Ferenc 70. gy. e. bel. tartalékos zászlóst, tartalékos hadnagygyá nevezte ki.

* **Lisztelárusítás a városi liszt-raktárakban.** Tudatom a város közönségével, hogy az izraelita ünnepekre való tekintettel f. hó 9. és 10-én csak a következő városi liszt-raktárakban lehet lisztet vásárolni: Szent László-tér 5. sz., Szent László-tér 16. sz., Rákóczi ut 8. sz. és a Kolozsvári utca 55. szám alatti raktárakban. A többi üzletek ezen napokon zárva lesznek. Egyben tudatom, hogy az e heti főzöliszt szelvények ellenében egyharmad kiló nullás liszt helyett személyenkint és szelvényenkint fél kiló nullás liszt lesz vásárolható. Nagyvárad, 1915. évi szeptember hó 7-én. Lukács Ödön főjegyző.

* **Helyettes tanítónők keresztesítés.** Azok az okleveles tanítónők, akik vidéken állami iskoláknál havi 80 korona díj mellett helyettesítést vállalnak, azonnal jelentkezzenek a kir. tanfelügyelőségnek.

* **Az elesett hősök arcképeinek közlése.** A Tolnai Világlapja szerkesztője azzal a kérelemmel fordult Nagyvárad város polgármesteréhez, hogy a háboruban hősi halált halt hősök arcképeit a Tolnai Világlapja által nyitott „Hősök arcképcsarnokában” leendő közzététel végett összegyűjteni és nevezett lap részére beküldeni sziveskedjék. Polgármester ur e nemes és hazafias, a hősök kultuszának hódoló kegyelemteljes cselekedésével, illetőleg a nagyváradit

hős halottak arképeinek összegyűjtésével a rendőrkapitányi hivatal bizta meg, ebből folyólag felkérjük Nagyvárad város közönségét, hogy a haretéren vagy az egészségügyi intézményekben hősi halált halt hozzátartozóinak, rokonainak, vagy ösmerőseinek arképeit a rendőrkapitányi hivatalhoz (I. em. 7.) minél előbb küldjék be, megjegyezvén, hogy a közzététel teljesen ingyenes lesz. Nagyvárad, 1915. augusztus 24. Rendőrfőkapitány.

* **Diszes esküvő.** Árkosy Zoltán kisküllővármegyei aljegyző, tegnap tartotta esküvőjét bájos srájjával: Hlatky Anna Magdolna Irmával. Hlatky Endre főispán és neje Örley Kornélia kedves leányával. Az esketést a menyasszony szüleinek bázánál Józán Miklós budapesti unitárius főesperes végezte. Tanúk voltak: Bágya Ödön sővényfalvai nagybirtokos és Velits Zoltán kir. közjegyző, a menyasszony nagybátyja. — A nászünnepeken a Hlatky-, Örley-, és Medvigy család, továbbá Juricskay Barna v. tanácsnok voltak jelen.

* **A hősi halált halt hadapród temetése.** Megemlékeztünk annak idején róla, hogy ifj. Sztankovits József a 101. gyalogezred hadapródja, a Bihar megyei Takarékpénztár derék fiatal tisztviselője, Sztankovits József tekintélyes nagyváradai magkereskedő fia, az északi haretéren hősi halált halt. Junius 23-án, Lemberg bevétel után az ellenség üldözése közben találta gyilkos löveg s kioltotta a szép reményekre jogosító ifju életét. Kihült tetemeit Solomeja galíciai községben a templom mellett temették el bajtársai. — A mélyen sujtott család a drága hamvakat hazahozatta ideidegen sírjából, hogy a hazai földben, melyért életét áldozta, pihenje örök álmát. A hősi halált halt derék katona temetése ma, szerdán, szeptember hó 8-án délután 4 órakor megy végbe a nagyváradai csapatházából, katonai gyászpompával a Rulikovszky-temetőben a családi sírhelyen helyezik örök nyugalomra.

* **Esküvő.** Tegnap tartotta esküvőjét a Szent László templomban Molnár László főmozdonyvezető Budapestről, özv. Borus Dániel né szül. Szabó Amáliával. Tanúk voltak Szaló Imre Rafael Budapestről és Tátray Lajos kir. törvényszéki irodatiszt.

* **A Schmidt cirkusz** tegnap tartotta első előadását a Nagypiac-téren levő arénában. Az előadás igazán megfelelt a közönség nagy érdeklődésének, mely a kiváló hírnevű társulatot megelőzte. Műlovarjai a legkiválóbbak, azonkívül elsőrangú akrobata mutatványokat láttunk a tegnap esti első előadáson. Az állatidomításnak pedig valóságos remekeit mutatták be a cirkusz művészei. A bohócok is jók voltak. Ma két előadást tart a cirkusz. Az első délután 4 órakor kezdődik, a második pedig este fél 9 órakor díszelőadás lesz, melyen a cirkusz összes tagjai bemutatják művészetüket. — Holnap csütörtökön az előadás a rendes időben, fél 9 órakor kezdődik.

* **Beiratás az énekiskolába.** Bleyer Andorné énekiskolájában az 1915/16. tanévre a beiratások szeptember 1—8-ig a tanintézet helyiségében (Rákóczi-ut 12. III. emelet 20.) mindenkor d. e. 9—1-ig d. u. 3—6-ig eszközöltetnek.

* **Beiratások az iparostanonciskolában.** Az iparostanonciskolában a beiratások folyó hó 1—10-ig eszközöltetnek a Darvassy féle bérházban naponként délelőtt 8-tól 12-ig és délután 2-től 6-ig. Ismételt felhívom azon t. iparosmester

urakat, kik tanulóikat még be nem iratták hogy a beiratást a fent kitett időben okvetlenül eszközöljék annnyival inkább, mert a be nem irott tanulók mesterei e hó 11-én a rendőrkapitányi hivatalhoz fognak bejelenteni. Az igazgatóság.

* **Emésztési zavarok csecsemőknek,** hasmenés, hányszékelés, bélhurut stb. mindig csak helytelen táplálás következményei és e retteget betegségek már sok gondot és bánatot szereztek az aggódó szülőknek. — Ha azt akarja, hogy gyermeke egy igazán jóízű és könnyen emészthető táplálék mellett szépen fejlődjék, úgy adjon kedvercének Nestlé-féle gyermeklisztet. — Próbadozokat teljesen díjlanul küld a Henri Nestlé cég, Wien I. Biberstrasse. 38 e.

* **Felhívás a NAC. tagjaihoz.** Felkéröm a NAC. tagjait, hogy szeretett tagtársunknak a galíciai harcmezőn hősi halált halt ifj. Sztankovits Józsefnek temetésén, mely ma szerdán délután 4 órakor lesz a Sal Ferenc utcai csapatházából teljes számban megjelenni sziveskedjenek. Pásztor Bertalan, alelnök.

* **Szeplő-májfolt ellen** megbecsülhetetlen az YPO krém és szappan, mely letünteti a ráncokat, miltessereket, bőrvörösséget és pattanásokat, ára: 1 korona. Kapható, Farkas István Apolló drogeriájában Rákóczi-ut 7/B. Rimanóczy palota Telefon: 13—02.

* **Aszódinál** a katonaság az egész vonalon vásárol csokoládét, kávé, teát, rumot, konyakot, likőröket, borovieska pálinkát, szardiniát, leveskockát, huskonzerveket, sajtot, lipci-turót, szalámit, kaviárt, hűsítő-és üdítőcukorkákat, gyengélkedőknek valódi málna szörpöt, munkásnépek, hol a hus drága, ajánlok friss sós heringet nagyban is, raktáron befőzőcukor, kocka- és daráltcukor, mazsola, mandula és finom dió, kétszersült és gyermekeknek piskóta, szágó, kakaó, zabliszt, rizsliszt, burgonyaliszt, tapió, egyidejűleg ajánlom Aszódi-féle reklam kész darált kávémat, negyedkiló 85 fillér. A vásárló közönséget meghívom augusztus 1-jei vásárlásra, az árak a régiek. Aszódi Mihály Sas palota, Kossuth-utca, Telefon 635. szám.

* **Poloskairtó NOXIN** biztos szer. Ára 1 korona 40 fillér. Kapható kizárólag Farkas István Apolló drogeriájában Rákóczi-ut 7/B.

* **Dusafalva** község határában 300 kis hold legelő bérbe adó. Értekezni lehet a Polgári Takarékpénztárnál Nagyváradon.

* **Kiadó lakások.** Ősi-tér 14. szám alatt két üzlethelyiség azonnal kiadó. — Kossuth-utca 2. szám alatt két üzlethelyiség azonnal kiadó. Értekezhetni a Polgári takaréknál.

* **Ingtalan eladás.** Nagytelek-utca 3. szám alatt ingatlanunk (lakóház nagy telekkel) jutá-ajos áron azonnal eladó. Részletes feltételek megtudhatók Kossuth-utca 3. szám alatt irodánkban. Hungária cipőgyár r.t.

* **Kiadó lakások.** Kossuth-utca 6. sz. alatt kétszobás lakás azonnal kiadó. — Kossuth-utca 2. sz. házban két kétszobás lakás kiadó. értekezhetni a Polgári takarékpénztárnál.

* **Kolera ellen.** Fertőtlenítő anyagok ugymint Creolin, Carbolsav, Carbol por Lysoform Kali szappan stb. Legolcsóbban beszerezhető Farkas István Apolló drogeriájában Rákóczi-ut.

* **Négy szoba és előszobából álló lakás,** irodának különösen alkalmas, villany világítás és gőzfűtés berendezéssel, a Bémer-tér közvetlen közelében f. év augusztus hó 1-től, esetleg már május hó 1-től kezdődőleg kiadó. Bővebbet a házmesternél. Szent János-utca 3. szám.

* Egy nagy raktárhelyiség a Szacsavay-utca 11. számú házban AZONNAL kiadó. Értekezhetni a Gazdasági és Iparbankrt.-nál.

CIPÓ

ujdonságaim megérkeztek!

Reichard Dezső

Rákóczi-ut. Orsolya zárdá épület.

* Mindennemű **molyirtó** szerek és **fertőtlenítő** cikkek legolcsóbban beszerezhetők, Farkas István „Apolló” drogeriájában. Rákóczi-ut 7/B.

SZÍNHÁZ

... Heti műsor.

Szerdán d. u. Nebántsvirág.
Szerdán este: Van e babája? (Bemutató-előadás C. bérlet.)

Csütörtökön: Van e babája? (A. bérletben.)

Pénteken: Van e babája? (B. bérletben).
Szombaton: Lili. (C. bérlet.)

Vasárnap este: Vig özvegy.

Leányvásár. Uray Blanka, az új primadonna bemutatkozása volt a Leányvásár tegnapi reprizének főeseménye. Kezdjük azzal, hogy végleges ítéletet a tegnapi bemutatkozás után még nem lehet alkotni róla, mert Lucy szerepe, mint énekes szerep nem ad elég alkalmat az énektudás és a hanganyag bemutatására. A hogy Lucy szerepéből megítélhetjük, Uray Blanka hangjához a szerepkörhöz képest, melyre vállalkozott, nagyobb terjedelmű és a középhangoktól eltekintve, valamivel erősebb is lehetne. Viszont az is tény, hogy hangjával igen jól bánik s Lucy szerepét biztosan énekelte végig. Játékában van rutin és kifejező erő, szinpadai megjelenése előnyös, öltözni izlésesen tud. Ismételjük: szeretőnk valamely értékesebb énekes szerepben látni. — **Somogyi Rózsi** tegnap igyekezett bemutatkozása alkalmával formált véleményünkre rácafolni; elég jó sikerrel. Játéka eleven, ügyes volt, volt benne élet, ötletesség, elég jól táncol; de az éneklésre még mindig több gondot fordíthatna. Nem okvetlenül szükséges minden kuplét egyhangu fortissimo végig énekelni. Táncai elég jók voltak. **Pártos Jenő** mint táncmester kiválóan, ügyesen, izlésesen táncol, de az énekes bonvivant szerepkört — Tompa Béla után! — nem fogja teljes megelégedésre betölthetni. Megjelenése sem felel meg egészen ennek a szerepkörnek, hangja érdes. Játéka azonban jó és visszatérve leg-erősebb oldalához: tánca kitűnő. **Bihary Sándor** pompás baritonja igen tetszett most is, Farkas Pál, Leóvey, Perényi, régi jó ismerősök, szokott szép sikerrel.

Zsigmond Anna beteg. Sz. Zsigmond Anna urasszony vasárnap este hirtelen beteg lett s még a műsoron levő Ártatlan Zsuzsi címszerepét sem játszhatta le. Mint értesülünk a művésznő azóta még mindig gyengélkedik s kezelő orvosa, dr. Julier véleménye szerint rövidebb ideig tartó pihenésre van szüksége. Így a hét végére kitűzött operett előadások minden valószínűség szerint változást fognak szenvedni.

Nebántsvirág — Vigh Mancival. Ma szerdán délután ismét egyik pompás szerepében lép fel a társulat kedvence szubrettéje: Vigh Manca. A Nebántsvirág kerül színpadra szerdán délután és ennek a pompás, közkedvelt operettnek címszerepét a maga kedves, pajzán temperamentumával Vigh Manca fogja játszani.

Legujabb táviratok.

Olaszok a béke mellett.

Chiasso, szeptember 7. Milanóban tegnap a Corriere della Sera szerkesztősége előtt tüntetés volt a lap ellen és a béke mellett.

IRODALOM

A mi kis fiunk.

Te vagy a mi boldogságunk,
Te vagy a mi ékességünk,
A felkelő napsugárnak
Tiszta fénye vagy te nekünk.

Drága a te nevetésed
Édes a te mosolygásod —
A csalogány dalánál szebb,
Ezüst hangu kacagásod.

Szilágyi Béla.

Magyar Kultura. Társadalmi és tudományos szemle. (Megjelen havonként kétszer: 5 én és 20 án. Évi ára 12 korona. Budapest, VIII., Horánszky u. 20. sz.) — Legujabb száma most jelent meg a következő gazdag és változatos tartalommal: Tanulmányok: A magyar szabadkőművesség és a háború. ** — Valami a modern robbanó szerekről. Bodócs István. — A kárpátifalvak újjáépítése. Dr. Luttor Ferenc. — Tárca: Hogyan ápolják rokkantjainkat. Komócsy István. — Pajzs és kard: Levélszokrény. Hozzászólás katolikus intelligenciánk nevelésének problémájához. Katona János. — Szemlék és Kritikák: La guerre allemande et le catholicisme. Dr. Liebner János. — Könyvek: dr. Tóth Tihamér: A magyarországi katolikus egyház joga vagyonához és a szekularizáció. Dr. Dóry Ferenc. — Vargha Gyula költeményei. Magyar Ferenc. — Napló: Protestánsok és szabadkőművezek. B. K. — Rövid följegyzések.

A szerkesztésért ideiglenesen felelős:
Dr. PAPP KAROLY.

Nagyvárad város rendőrkapitányi hivatalától.

19501—1915 szám.

Hirdetmény.

Nagyvárad város rendőrkapitányi hivatala mint I-ső fokú iparhatóság a Nagyméltóságú kereskedelemügyi miniszter Ur-

nak 50966—915 VI. D. sz. a kelt rendelete alapján közhírré teszi, hogy a hadi állapot tartama alatt az ország egész területén az ipari és kereskedelmi árusítás és az elarusított cikkek házhoz szállítása törvényes munkaszüneti napokon déli 12 óráig, a napi élelmészeti cikkek árusítása pedig a tulajdonilag ezek árusítására berendezett üzletekkel ezenfelül este 6 órától kezdve ismét végezhető.

Az ipari és kereskedelmi árusítással kapcsolatos irodai munka az árusításra nézre megállapított időben végezhető.

Nagyvárad, 1915. augusztus 29.

Gerő,
r. főkapitány.

Schmidt Cirkus a Nagypiac-téren.

Szerdán, szept. 8-án 2 nagy ünnepi előadás.

Délután 4 és este 1/29 órákor.

Elsőrendű világvárosi műsorral.

Nemes fajlovak! Disz ruhák! Vadállatok!
Minden szám egy sláger!

Jegyek elővételben Hegedüs hírlap-irodában. — Telefon 1301. szám.

Holnap csütörtökön szept. 9-én nagy disz előadás.

Bővebbet a napi falragaszok.

Riadó lakások és üzlethelyiségek.

Öt szobából és hozzátartozó mellékhelyiségekből álló utcai emeleti lakrész f. évi nov. 1-től Rimanóczy u. 4. sz. házban; három szoba és hozzátartozó mellékhelyiségekből álló utcai emeleti lakrész azonnal Rimanóczy-u. 4. sz. házban; a Hungária étkező helyiségei azonnal Rimanóczy-utca 4. sz. házban; egy garcon két szobából álló lakrész azonnal a Ritoók Zsigmond-u. 13. sz. házban; egy nagy istálló f. évi november 1-től a Ritoók Zsigmond-u. 13. sz. házban; két utcai szoba, konyha és kamarából álló emeleti lakrész azonnal Szmekta György-u. 1. sz. házban; két utcai szoba, konyha és kamarából álló földszinti és egy udvari szoba, konyha és kamarából álló lakrész f. évi november 1-től a Szmekta György-u. 1. sz. házban; két udvari szoba, előfűrdőszoba, konyha és kamarából álló emeleti lakrész azonnal a Széles-u. 44/46. sz. házban; egy szoba és konyhából álló pincelakás azonnal a Széles-u. 44/46. sz. házban; egy üzlethelyiség azonnal a Széles-u. 44/46. sz. házban; a „Szabadság” kávéház azonnal a Széles-u. 44/46. sz. házban; egy üzlethelyiség azonnal a Hódossy Miklós-u. 26. sz. házban; egy udvari szoba, konyha, kamarából álló lakrész azonnal a Hódossy Miklós-u. 26. sz. házban; két egy-egy szoba és konyhából álló utcai és egy szoba és konyhából álló udvari lakrészek azonnal a Hódossy Miklós-u. 16. sz. házban; egy utcai szoba és konyhából álló lakrész azonnal a Hódossy Miklós-u. 1. sz. házban; több egy szoba és konyhából álló lakrészek azonnal Gyár-utca 33. sz. a. házban. Értekezhetni lenet:

Pallay Lajos ügyvédi irodájában

Szaniszló-utca 9. szám.

Hirdetmény.

A. m. kir. miniszterelnök ur ó Nagyméltóságának 4341/M. E. res. számú közzétételére értelmében ezennel közhírré teszem, hogy a Csonkított és Béna katonákat Gondozó bizottság útján a m. kir. miniszterelnök ur utókezelő gyógyintézeteket, mesterséges testrészeket előállító műhelyeket és rokkant iskolákat szervezett a háború folyamán sérülést következtében keresetképeségükben szenvedett katonák érdekében.

Az utókezelő gyógyintézetek célja, hogy azoknak a hadisérülteknek egészsége, kik a rondes kórházi kezelés után békán maradtak sebeszeti utókezeléssel, vagyis javító műtétekkel, gyógytornával és gyógyfürdőkkel helyreállítsák és újból keresetképesé tésse nek. A mesterséges testrészeket előállító műhelyek célja, hogy azok a katonák, kik a háboruban szenvedett sebesülés következtében, vagy katonai szolgálat alatt a háboruban más módon valamelyik testrészüket elvesztették, mesterséges testrésszel láttassanak el. Az oktatási intézetek célja, hogy mindazok, kiknek a háború következtében beállott békénaságuk, vagy esonkaságuk folytán a polgári életben eddigi foglalkozásuk mellett megélhetésük biztosítva nincs, olyan pályára képeztesse ki, vagy olyan kiképzést nyerjenek, mellyel testi fogyatkozásuk mellett is keresetképesek maradnak.

Ujabbban a csonkult és béna katonák a hadsereg kötelékéből való végleges elbocsátásuk előtt utókezelő gyógyintézetekbe beutaltatnak, mesterséges testrészekkel (múláb, munkára is alkalmas műkezek és hozzájuk idomuló szerszámok stb. ellátatnak és a részszoruló gyakorlati oktatásban részesítessenek. A háború kitörésétől kezdve jó ideig azonban végleges elbocsátások történtek utókezelés, mesterséges testrészt adása és gyakorlati oktatásban való részesítés nélkül is, ugy a községeknek, mint az illető egyéneknek nagy érdeke, hogy az utóbbi módon elbocsátottak is részesüljenek azokban a jótéteményekben, melyeket az utóbb megsérültek élveznek.

Sokszor csekély fájdalommal egybekötött, vagy éppen fájdalommentes javító sebeszeti műtét, gyógytorna és gyógyfürdők által a béna teljesen visszanyerheti illető testrészének hasznavehetőségét, teljesen egészséges emberré válhat. — Múláb alkalmazásával még az is mankó nélkül mehet és dolgozhat, kinek mindkét lábát levágták. — A műkézzel s különösen az ehhez idomuló szerszámokkal és eszközökkel, különösen a mezőgazda, és az iparos, a legtöbb esetben folytatni képes korábbi mesterségét. A rokkant iskolában elsősorban arra tanítják a sérültet, hogy csonkasága és békénasága dacára is képes legyen korábbi foglalkozását folytatni, hogy ha pedig ez egyáltalában nem lenne lehető, a sérültet megtanítják olyan új foglalkozásra, melyet csonkasága és békénasága dacára is üzni képes. Például azt a földművest, aki mindkét lábát tövében elvesztette, megtanítják cipészségre vagy szabóságra, stb. Az ebben a háboruban megsérültek és a katonaság által már végleg elbocsátottak a fenti jótéteményekben egészen ingyenesen részesülhetnek, ha mielőbb jelentkeznek. A háború befejezte után jelentkezők már nem lesznek figyelembe vehetőek.

Felhívom tehát ezért a Nagyvárad város területén tartózkodó a haderők kötelékéből végleg elbocsátott csonkult és béna katonákat, hogy orvosi utókezelésre, mesterséges testrészt alkalmazásra, illetve rokkant iskolában való tanulásra az általam e célra kijelölt szervnél: Nagyvárad város tiszti főorvosi hivatalánál (Városház rendőrségi szárny) saját érdekükben mielőbb jelentkezzenek.

Nagyvárad, 1915. augusztus 30.

Rimler Károly,
polgármester.

Nagyvárad **fiókküzletek** :
Kossuth-utca 5. Gyárépület.
Rákóczi-ut 2. Bazárépület.
Zöldfa-utca 7.

Nagyvárad **fiókküzletek** :
Kossuth-utca 5 Gyárépület
Rákóczi-ut 2. Bazárépület.
Zöldfa-utca 7.

Divatos

Elegáns

NŐI CIPŐK

az őszi saisonra

igen nagy választékban, szabott gyári áron kaphatók a

HUNGÁRIA CIPŐGYÁR R.T.
fiókküzleteiben.

Gyarményaink izléses kialakításuk, kiválóan szép formájuk miatt közkedveltek.

50 fiókküzet az ország összes nagyobb városaiban.

A nemzeti áldozatkészség szobra.

A nemzeti áldozatkészség szobrának végrehajtó bizottsága a háboruban elesett hősök özvegyei és árvái, valamint a rokkantak országos alapjának gyarapítására jótékony akciót indított, amelynek tárgya az, hogy egy lovas szobor alakot készített fából, s azt a nagyközönség által megvásárolt pikkelyszerűen elhelyezett fémlemezekkel olyképpen borítottuk be, hogy a páncéllemezek minden pikkelye hazafias áldozatot képviseljen.

Az akció hivatásában és céljában gazdag és nemes. Ez a fából készülő lovas szobor nemesak momentuma lesz a magyar szívek nemes megmozdulásának, hanem maga is egy gazdag áradású áldásos akció. Ez a szobor gyűjteni fog a szenvedőknek és inségeseknek, a háboruban elesett hősök özvegyeinek, árváinak és a nagy viaskodás rokkantjainak.

Amidőn a végrehajtó bizottság Augustus királyi főhercegnő és Károly István királyi főherceg O. császári és királyi fenségeik védnöksége, gróf Tisza István magyar királyi miniszterelnök, Csernoch János bíboros hercegprímás és báró Hazai Samu magyar királyi honvédelmi miniszter diszelnöksége alatt megvalósítja ezt a kegyetes és jóságos akciót, — a magyar nemzet minden tagját felkéri a nemzeti áldozatkészségben való részvételre, mert egyrészt ez a szobor csak úgy képviseli igazán az egész nemzet áldozatkészségét, ha a nemzet minden tagja hozzájárul, másrészt pedig, mert nemzeti jólétünk ügye az, hogy a háboru utáni jövőben fejlődésünk útját ne állják a háboru pusztításai nyomában támadt gondok és bajok, s a nemzet szerencsétlen özvegyei és árvái s a nemzet rokkant maradjai, mire a háboru befejeztetik, már igénybe vehessék egy nagy nemzeti alap védelmét.

A szobrot borító s az adakozó nevével ellátott bronzpikkelyek legkisebb megváltási ára két korona. — hogy mindenki, a legszegényebb ember is leröhassa nemzeti adóját, de természetesen, hogy a jobb módú és vagyonosabb lakosság, a társadalmi, pénzügyi, kereskedelmi és ipari élet társaskörök, pénzügyi, részvénytársaságai vállalatok, anyagi erejükkel arányosan, progresszív magassabb összeggel vesznek részt a nemzeti áldozatkészség szoborbaöntésének hazafias munkájában.

Miként a törvényhatóságok — vármegyék városok — épp úgy a különböző testületek, egyesületek, társaskörök, pénzügyi stb. szintén nagyobb lemezekkel vesznek részt az actióban s miként a törvényhatóságok, épp úgy címereiket vésethetik a lemezbe az egyes családok is.

Az ilyen címeres lemezek a rendes nagyságban egyes nevekre minimális 25 koronával, ugyanily lemezek családok részére legalább 50 koronával válthatók meg. Nagy címeres lemezek kisebb megváltási ára egyes nevekre 100 korona, családok részére legalább 200 korona. Ugy a törvényhatóságok címeres lemezei, mint a testületek, egyesületek, pénzügyi, társaskörök lemezei, s általában a nagyobb lemezek a szobor postamensének külön e célra fenntartott helyén fognak elhelyeztetni.

Jelvényt is készített a végrehajtó bizottság amely reliefszerűen ábrázolja a lovas szobrot. A Nemzeti áldozat jelvénye az a zománczott művészi éremlemez, hogy a nagy célokban való együttérzésünk kifejezője legyen. Mindenki, aki részese az akciónak, viselje a jelvényt büszkén, mert ez a jelvény képviseli Magyarországot népeinek az áldozatkészségben is megnyilvánuló egységét. A jelvény ára 2 korona.

A lemez megváltása a polgármesteri hivatalban történt jegyzések után történik. A szobor leleplezési ünnepén a vármegyék,

városok, községek, testületek, egyesületek, a társadalmi, pénzügyi, kereskedelmi és ipari élet társaskörök, pénzügyi, vállalatok, részvénytársaságai stb. küldöttséggel vagy megbízottai képviseltek magukat. Amidőn a végrehajtó bizottság e fent ismételt akcióját Nagyvárad város közönségének tudomására hozom, felkérek minden egyesét, hogy hazafias adományával járuljon hozzá a nemzeti áldozatkészségnek ez érebeöntött szimbólumához, hogy időtlen időig hirdesse a magyar társadalom dicsőségét.

Nagyvárad, 1915. augusztus 26-án.

Rimler Károly,
polgármester.

15471—1915. szám.

Hirdetmény.

Az 1916. évre érvényes legtöbb állami adót fizetők névjegyzékének összeállítása illetve kigazdáltsága céljából a városi adóhivatal által adómeneként összeállított kimutatás az 1836. évi XXI. t. c. 25. §-a értelmében f. év szeptember hó 10. től bezárólag 18. ig terjedő 8 napig közszemlére a polgármesteri hivatalban kitétetik.

Erről az érdekelteket oly felhívással értesitem, hogy a névjegyzék elleni felszólamlásaikat a fentebb kitétetett határidő alatt szóval vagy írásban megtehetik.

Figyelmeztetem azokat az érdekelteket, kik a fentebb hivatolt törvény 26. §-ában foglalt kedvezményt (egyeses állami adójuk kétszeres számításba vételét) igénybe venni óhajtják, hogy az 1836. évi XXI. t. c. 27. §-a értelmében az igazoló választmány ülésének (1915. évi szeptember 25-én) tartama alatt szóval vagy írásban kérelmezzék és jogosultságukat igazolják, mert ellenkező esetben az adó kétszeres számításba vételének kedvezményétől elesnek.

Nagyvárad, 1915. szeptember 4.

Rimler Károly,
polgármester.